

УДК 784 (477)+008

Цитування:

Овсянніков В. Г. Трансформаційні процеси рок-музики в контексті війни в Україні. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2022. № 3. С. 208–213.

Ovsiannikov V. (2022). Transformational Processes of Rock Music in the context of War in Ukraine. *National Academy Of Managerial Staff Of Culture And Arts Herald: Science journal*, 3, 208–213 [in Ukrainian].

Овсянніков В'ячеслав Георгійович,
кандидат мистецтвознавства,
старший викладач кафедри музичного
мистецтва естради КЗВО КОР «Академія
мистецтв імені П. Чубинського»
<https://orcid.org/0000-0001-8200-1709>
ovsiannikov.vg@gmail.com

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ РОК-МУЗИКИ В КОНТЕКСТІ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Мета роботи – охарактеризувати принципи підтримки України під час війни в музичному просторі та визначити місце рок-музики в розвитку патріотичного піднесення за допомогою концертних виступів у межах України та на світовій арені. **Методологія дослідження** полягає в застосуванні аналітичного й історико-культурного методів, що дало можливість виокремити та охарактеризувати засади трансформаційних процесів рок-музики на прикладі діяльності музичних гуртів і виконавців. **Наукова новизна** статті полягає в тому, що вперше в українському науковому ракурсі визначено українську та західну рок-музику у світлі підтримки українського народу під час війни та виявлено «національний», «інтернаціональний» та «урбаністичний» культурні коди у творчих доробках рок-гуртів та виконавців. **Висновки.** Рок-музика ніколи не стояла осторонь гостросоціальних тем, адже в появі нових напрямів року завжди віддзеркалювалися настрої світового устрою, що, безумовно, виявлялося в музиці, текстах, відеокліпах, а також у сценічних постановках. У роботі схарактеризовано трансформаційні процеси в рок-музиці; окреслено особливості української та західної рок-музики під час війни: українські музичні лексеми, характерний український мелос; розкрито їх сучасний філософський зміст. Підкреслено вияв «національного», «інтернаціонального» та «урбаністичного» культурних кодів у творчості рок-гуртів під час війни в Україні. Надважливий національний первень виявлено через застосування української мови та використання елементів національної музичної мови. Рок-гурти на сьогодні у своїй творчості використовують українську символіку, проводять концертні виступи на специфічних локаціях з урбаністичним акцентом, закликають до припинення війни, через музику комунікують із зарубіжним слухачем, всебічно підтримують український народ у його боротьбі із загарбником.

Ключові слова: рок-гурт, рок-музика, саунд, попрок, культурний код.

Ovsiannikov Viacheslav, Candidate of Art Studies, Associate Professor, Department of Pop Music, KZVO KOR 'Pavlo Chubynsky Academy of Arts'

Transformational Processes of Rock Music in the context of War in Ukraine

The purpose of the article. The study describes the principles of supporting Ukraine during the war in the musical space and the place of rock music in the development of patriotic upsurge through concert performances within Ukraine and on the world stage. **The research methodology** consists in the application of analytical and historical-cultural methods, which made it possible to identify and characterise the foundations of the transformational processes of rock music on the example of the activities of musical bands and performers. **The scientific novelty** of the study lies in the fact that for the first time in the Ukrainian scientific perspective, Ukrainian and Western rock music is defined in the light of the support of the Ukrainian people during the war and “national”, “international” and “urban” cultural codes are identified in the work of rock bands and performers. **Conclusions.** Rock music has never stood aside from acute social topics, because the emergence of new directions in rock has always reflected the mood of the world order, which certainly manifested itself in music, lyrics, video clips, as well as in stage productions. The work determined the general characteristics of the transformational processes of rock music; features of Ukrainian and Western rock music during the war – Ukrainian musical lexemes, characteristic Ukrainian melos and disclosure of the philosophical content characteristic of Ukraine during the war. Emphasis is placed on the manifestation of “national”, “international” and “urban” cultural codes in the work of rock bands during the war in Ukraine. A super-important national component was discovered through the use of the Ukrainian language and the use of elements of the national musical language. Among the rock bands, the following features were identified: the use of Ukrainian symbols, calls for an end to the war, communication with a foreign listener through English, holistic support for the Ukrainian people, and the focus of concert performances on specific locations with an urban accent.

Key words: rock band, rock music, sound, pop rock, cultural code.

Актуальність теми дослідження. Музичне мистецтво неакадемічних напрямів, зокрема рок-музику, часто ототожнюють із шоу-бізнесом, проте вона завжди мала нонконформістський характер і слугувала засобом молодіжного протесту. У сучасному культурному просторі рок не був протестною музикою, а здебільшого ставав своєрідним логотипом і частиною попкультури. Однак після повномасштабного вторгнення російських військ на територію України та звірських злочинів проти людства ми усвідомили, що значення неакадемічних музичних напрямів є надзвичайно важливим, а підтримка морального духу українських громадян, Збройних Сил України і територіальної оборони зі сторони рок-музикантів живими виступами локального характеру, на передовій та європейських майданчиках із закликами припинити війну й окупацію територій України вразила своєю протестністю і глибоким драматизмом.

Аналіз досліджень і публікацій. Діяльність рок-музикантів представлена в розробках українських дослідників. Серед них виділимо праці І. Вавшко, Л. Васильєвої, Н. Лівої, В. Откидача, І. Палій. Проблематика популярної музики в межах вивчення естрадного музичного мистецтва розкрита в роботах О. Злотник, Т. Самая, М. Дружинець та ін. Українська музична культура як комунікативний аспект розкрита в працях О. Зосім, О. Мозгової, М. Мозгового, І. Палкіної. У цих розвідках порушено питання теорії та історії естрадного музичного мистецтва, а також теоретичні й естетичні категорії популярної музичної культури, до якої входить рок-музика. Однак наразі в українській науці немає робіт, які висвітлюють рок-музику й популярну музичну культуру в контексті війни в Україні, адже музика набула нового забарвлення, позбувшись алгоритму шоу-бізнесу й набувши траєкторії підтримки громадян під час війни своїми творчими доробками як в Україні, так і за її межами.

Мета статті полягає в характеристиці принципів підтримки України під час війни в музичному просторі та визначенні місця рок-музики в розвитку патріотичного піднесення за допомогою концертних виступів у межах України та на світовій арені.

Виклад основного матеріалу. В Україні, яка входила до складу СРСР, де рок-музика тривалий час була під забороною, елементи рокового саунду відстежуємо у творчості українських фольклорних ВІА, серед яких найпопулярнішими були «Кобза», «Світязь»,

«Смерічка», «Червона рута», більшість з яких, щоправда, належали до фольклорного напрямку. Сьогодні ці колективи зазвичай не розглядають у контексті розвитку рок-музики, оскільки за стилем вони ближчі до популярної музики з мінімальними елементами року (електронний гітарний саунд, гітарні соло).

Характерною рисою рок-музики є саме її протестний потенціал, що розкриває гостросоціальні питання, а специфічний суто західний, частіше за все, з агресивним звучанням роковий саунд відіграє роль підкріплювальної складової, яка визначає емоцію слухача від прослуховування композиції. Важливу роль відіграють відеоряд у відеокліпах і декорації концертів з їх прямим або опосередкованим посиленням на творчий задум, що викликає ще більше емоційне навантаження. Головною ж ланкою процесів розкриття змісту в музиці є текст пісні – надважливий комунікаційний елемент, атрибутивна ознака в музиці.

Стосовно трансформаційних процесів варто зазначити, що найчастіше ототожнюють «рок» і «поп» – це традиція, яка бере свій початок з 1960-х років, коли існувало поняття «молодіжна попмузика». Такій очевидній плутанині сприяють радіо, телебачення, молодіжна преса, де в численних хіт-парадах межа між цими двома музичними напрямками розмита. Це видно на прикладі нескінченної низки кліпів, де поруч із серйозною музикою в стилі «артрок» можна побачити кліпи в стилі «попрок». Пояснення цій плутанині криється в джерелах року саме з масової культури: він багато в чому зберіг на собі її відбиток. Окрім цього, рубрикацію порушували й самі музиканти, які легко змінювали своє амплуа, мігруючи з однієї жанрової категорії в іншу.

Найчастіше спостерігалася стильова й творча переорієнтація рок-музики у сферу «поп». Варто відзначити й рідкісний ефект зворотного процесу в музиці: гурт «The Beatles» у своїй творчості долали розважальність раннього року і йшли до глибоко індивідуального та самотнього стилю.

Трансформацію року в бік популярної музики підтверджує світова сучасна практика й у такому жанрі, як рок-опера: у версії рок-опери Е. Л. Веббера «Ісус Христос – суперзірка» 1970-х років переважають «хардрок» та «хевіметал», тоді як у версії 2000 року основним музичним стилем є «попрок», попри те, що в обох випадках оркестрову версію робив сам автор.

Схожа ситуація відбулася і в процесах української музики, адже складова попроку

відстежується в сучасних рок-операх, зокрема в «Містер Сковорода» Г. Татарченка: тут музика межує між поппроком та попмузикою. Найважливішим аспектом видозмін у рок-музиці стала відсутність протестного потенціалу та переорієнтація глибокого змісту на конформістське, де розважальність переважає глибокий зміст.

До рок-музики протестний потенціал повернувся з неймовірним резонансом, набувши багатоелементності, надзвичайної важливості для українців і світової спільноти після 24 лютого 2022 року, коли російські війська розпочали повномасштабний наступ на українську землю і вбивчу війну проти мирного, цивільного населення.

На тлі подій в Україні змінилися музичні алгоритми: тема війни тепер у кожного на вустах. Забарвлення війни в Україні набули виступи українських і всесвітньовідомих рок-музикантів, які завжди гостро реагували на соціальні та геополітичні проблеми в суспільстві. Ефект від концертних виступів з українським змістом на суспільство очевидний – масове відторгнення від російської федерації, заклик проти війни в Україні, проти вбивств і катувань українців зі сторони російських військ та їхніх найманців, благодійна допомога українцям і відстоювання прав людини на окупованих територіях. Проводячи паралель, згадаємо трансформацію рок-музики наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років, спричинену суттєвими змінами світового устрою, зокрема застосування символів та алегорій щодо закінчення «холодної війни» і падіння Берлінської стіни.

Зазначимо, що мистецький доробок рок-гуртів, які сьогодні представляють українську сцену, є надзвичайно різноманітним. Гурт «Океан Ельзи» через значущість свого внеску в культуру України є представником не лише напряму «попрок», а й усієї вітчизняної рок-сцени у світовому просторі. Це не завадило лідерові гурту Святославу Вакарчуку давати концерти для підтримки українців у холах залізничних вокзалів нашої країни, у вагонах потягів та просто неба в багатьох містах України від заходу до сходу.

Під час візиту до Харківля фронтмен гурту відвідав один з найбільш зруйнованих та небезпечних через загрозу обстрілів район міста – Північну Салтівку, а наступного дня – місто Барвінкове. Окрім цього, гурт «Океан Ельзи» презентував спеціальну версію пісні «Обійми», відео на яку знімали в напівзруйнованій будівлі Палацу праці в Харкові 14 квітня 2022 року [9].

До нової плеяди попрок-виконавців належать гурти «Антитіла» та «Lama» – це найбільш космополітичні проекти, музика яких спирається на західні зразки. Лідер гурту «Антитіла» Тарас Тополя брав участь у створенні нової пісні «Україна переможе», яка була випущена у квітні 2022 року в співпраці з відомими артистами України, а гурт «Lama» в той самий період записав пісню «Сильні люди», яка присвячена нашому великому українському народу та Збройним Силам України.

Підлітковий імідж юної рокерки-нонконформістки Міки Ньютон (справжнє ім'я – Оксана Грицай) був актуальний на початку 2000-х року, тому Міка Ньютон швидко набула популярності в підліткової аудиторії. Проте народною улюбленицею співачка не стала, оскільки її імідж для української аудиторії був нішевим. Пізніше співачка переїхала жити до США, де спробувала продовжити свою творчу діяльність, але її супроводжували невдачі. Втім через воєнні дії в рідній країні Міка Ньютон вперше за кілька років презентувала нову композицію «Вільні». Оригінальну версію пісні написав John Legend, і для співачки була велика честь заспівати її на музичній премії «Grammy» [2]. Енергія на сцені була неймовірна, а слухачі аплодували стоячи кілька хвилин.

У записі пісні брав участь саунд-продюсер Harvey Mason Jr., який співпрацював з відомими світовими виконавцями: Aretha Franklin, Michael Jackson, Justin Timberlake, Britney Spears. Фахівці студії звукозапису, не розуміючи українську мову, відчували кожне слово та змогли передати весь спектр емоцій при записі пісні. До речі, наразі реалізовано благодійний тур Америкою, де Міка Ньютон виступала разом з іншими українськими артистами. Вже відбулись концерти в Сан-Франциско та Сієтлі, концерти в Маямі, Лос-Анджелесі й інших містах США. Також Міка Ньютон є ведучою цих концертів разом з українським актором Дмитром Ступкою [6].

Розглядаючи найяскравіших представників західної рок-музики та їх алгоритм творчого опору війні в Україні, виділимо рок-гурт «Scorpions» з абсолютним світовим хітом «Wind of Change». Композиція у 1990-х роках послугувала своєрідним саундтреком до політичної та культурної революції. Вокаліст Клаус Майне широко транслює почуття надії і миру в пісні, а мелодія цієї композиції і текст яскраво передають настрій, очікування і надії, які панували в суспільстві. Особливої уваги потребує відеоряд, що зосереджує увагу на кадрах будівництва та руйнування Берлінської

стіни, яка нерозривно пов'язана із закінченням холодної війни та возз'єднанням Східної і Західної Німеччини [10]. У сьогоdnішньому вимірі пісня «Wind of Change» набрала іншого, але не менш глибокого відтінку, адже на концерті в Лас-Вегасі 26 березня 2022 року вокаліст гурту Клаус Майне замість першого рядка пісні «I follow the Moskva down to Gorky Park» (у перекладі – «Йдучи берегом Москви-ріки до Парку Горького») заспівав «Now listen to my heart, it says Ukraina» («Тепер послухай моє серце, воно каже Україна»). Під час виступу на екрані сцени майорів український прапор. Так гурт підтримав моральний дух українців, які постраждали від вторгнення російських військ на територію України та сфокусував увагу на закликати припинити війну [5].

Музикант, лідер рок-гурту «Bon Jovi» (Джон Бон Джові) заспівав на підтримку біженців, закликавши підтримати Україну та її громадян, змушених залишити свої домівки. Джон Бон Джові виступив у межах туру гурту «Bon Jovi 2022 Tour» з метою залучення коштів для ініціативи «Stand Up For Ukraine», яку започаткувала міжнародна організація «Global Citizen» [3].

Культурний рок-гурт «Pink Floyd» презентував пісню «Hey Hey Rise Up», в основі якої український стрілецький гімн «Ой, у лузі червона калина», надихнувшись версією Андрія Хливнюка – лідера гурту «Бумбокс». Фронтмен Девід Гілмор вирішив, що пісня має вийти від імені «Pink Floyd». Для цього він запросив колишніх учасників гурту: барабанщика Ніка Мейсона, бас-гітариста Гая Пратта і продюсера та клавішника Нітіна Соуні, а також доньку Ріка Райта. Пісня виражає гнів щодо загарбницької війни росії, піднімає дух українців та закликає до миру [4].

Джуліан Леннон порушив свою давню обітницю ніколи не виконувати найзнаковішу сольну пісню «Imagine» свого батька Джона Леннона. Зазначимо, що в пісні «Imagine» Джон Леннон виклав свої утопічні погляди й думки щодо того, яким повинен бути світ. Композиція стала своєрідним антивоєнним гімном. Пісня відбиває світло в кінці тунелю, на яке ми всі сподіваємося, а зміст переносить слухача в простір, де любов і єдність стають реальністю, хоча б на мить [1; 7; 8].

Рок-гурт «The Rasmus» опублікував у соціальній мережі спонтанне коротке відео з автомобіля, на якому артисти переспівали хіт «Stefania». Із цією композицією український гурт «Kalush Orchestra» виборов перемогу – здобув перше місце на Пісенному конкурсі «Євробачення» 2022 року, а рокери з Фінляндії

переспівом продемонстрували свою підтримку Україні, чим заслужили всебічну увагу своїх фанів та українців зокрема.

Лідер ірландського рок-гурту «U2» (Боно) приїхав до України й виступив у Київському метро на станції «Хрещатик», давши акустичний концерт. Так відомий музикант підтримав Україну. Послухати концерт прийшли волонтери, бійці територіальної оборони, військовослужбовці, мешканці столиці [9]. Варто зазначити, що до концерту долучився Тарас Тополя – лідер рок-гурту «Антитіла», заспівавши на цьому концерті декілька популярних пісень.

Як бачимо, діяльність рок-гуртів та виконавців у контексті війни в Україні актуалізує «національний», «інтернаціональний» та «урбаністичний» культурні коди. Головним постає «національний» – репертуар українською мовою, підтримка українців під час війни, де кодовості набувають знаки й символи (український прапор як невіддільний елемент концертних виступів, заклики «Слава Україні!»). До «національного» культурного коду додається й «інтернаціональний» компонент, мета якого привернути увагу значної закордонної аудиторії шляхом проведення концертів, застосування англійської мови як міжнародної в текстах пісень та в спілкуванні з глядачем. «Урбаністичний» культурний код транслює світові значні руйнування в Україні, спричинені війною; для цього музиканти зосереджують власні виступи просто серед зруйнованих міст, на залізничних вокзалах країни, станціях метро тощо.

Висновки. Рок-музика ніколи не стояла осторонь гострих соціальних тем, адже в появі нових напрямів року завжди віддзеркалювалися настрої світового устрою, що, безумовно, виявлялося в музиці, текстах, відеокліпах, а також у сценічних постановках. У роботі схарактеризовано трансформаційні процеси в рок-музиці; окреслено особливості української та західної рок-музики під час війни: українські музичні лексеми, характерний український мелос; розкрито їх сучасний філософський зміст. Підкреслено вияв «національного», «інтернаціонального» та «урбаністичного» культурних кодів у творчості рок-гуртів під час війни в Україні. Надважливий національний первень виявлено через застосування української мови та використання елементів національної музичної мови. Рок-гурти на сьогодні у своїй творчості використовують українську символіку, проводять концертні виступи на специфічних

локаціях з урбаністичним акцентом, закликають до припинення війни, через музику комунікують із зарубіжним слухачем, всебічно підтримують український народ у його боротьбі із загарбником.

Література

1. Бережанський І. Син Леннона порушив клятву і вперше заспівав пісню батька на підтримку України. *ТСН.ua*. URL: <https://tsn.ua/glamur/sin-lennona-porushiv-klyatvu-i-vpershe-zaspivav-pisnyu-batka-na-pidtrimku-ukrayini-2033320.html> (дата звернення: 17.05.2022).

2. Бережанський І. «Я хотіла показати волю нашої країни»: Міка Ньютон презентувала відео на пісню, яку заспівала на премії «Греммі». *ТСН.ua*. URL: <https://tsn.ua/lady/news/show-biznes/ya-hotila-pokazati-volyu-nashoyi-krayini-mika-nyuton-prezentovala-video-na-pisnyu-yaku-zaspivala-na-premiyi-gremmi-2060257.html> (дата звернення: 12.05.2022).

3. Джон Бон Джові підтримав українців та присвятив Україні пісню під час свого турне. *Новини України – #Букви*. URL: <https://bykvu.com/ua/bukvy/dzhon-bon-dzhovi-pidtrymav-ukraintsiv-ta-prysvityuv-ukraini-pisniu-pid-chas-svooho-turne/> (дата звернення: 22.05.2022).

4. «Довелося пошукати контакти Хлівнюка». Девід Гілмор розповів The Guardian про невістку-українку і бажання допомогти Україні. *Новини України та Світу. Головні і останні новини – НВ (Нове Время)*. URL: <https://nv.ua/ukr/art/pink-floyd-i-bumboks-zapisali-chervonu-kalynu-devid-gilmor-rozpoviv-pro-dzvinok-hlivnyuku-video-50232369.html> (дата звернення: 18.05.2022).

5. Замість Москви – Україна: рокери зі Scorpions змінили рядки свого хіта Winds of Change. *24 Канал*. URL: https://showbiz.24tv.ua/zamist-moskvi-ukrayina-rokeri-zi-scorpions-zminili-ryadki-svogo_n1924694 (дата звернення: 08.05.2022).

6. Прем'єра! ВІЛЬНІ – нова робота співачки Міка Ньютон (відео). *Телегід*. URL: <https://telegid.com/2022/05/11/премера-вільні-нова-робота-співачки-міка/> (дата звернення: 21.05.2022).

7. Син Джона Леннона вперше заспівав хіт свого батька Imagine – через війну в Україні. *Новини України – Букви*. URL: <https://bykvu.com/ua/show/syn-dzhona-lennona-vpershe-zaspivav-khit-svooho-batka-imagine-cherez-viinu-v-ukraini/> (дата звернення: 20.05.2022).

8. Син Джона Леннона заспівав пісню батька Imagine на підтримку України. *АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/04/10/syn-dzhona-lennona-zaspivav-pisnyu-batka-imagine-na-pidtrymku-ukrayiny/> (дата звернення: 16.05.2022).

9. Соловчук Л. Культурний гурт U2 у Києві дав концерт в метро на підтримку українців: як це було. відео. The Page. URL: <https://thepage.ua/ua/style/lifestyle/pid-zvuki-sireni-bono-z-u2-zaspivav-z-tarasem-topoleyu-stand-by-ukraine-na-u-kiyivskomu-metro-video> (дата звернення: 10.05.2022).

10. Bienstock R. «Scorpions» «wind of change»: the oral history. Rolling Stone. URL: <https://www.rollingstone.com/music/music-news/scorpions-wind-of-change-the-oral-history-of-1990s-epic-power-ballad-63069/> (дата звернення: 18.05.2022).

11. Vgorode.ua. У розбомбленому Палаці Праці: «Океан Ельзи» у Харкові зняв спеціальну версію пісні «Обійми» (відео). *Харків – Vgorode.ua*. URL: <https://kh.vgorode.ua/ukr/news/sobytyia/dlja-venetsianskoji-bijenale-2022-ocean-elzi-u-kharkovi-znjav-spetsialnu-versiju-pisni-obnimi-video> (дата звернення: 18.05.2022).

References

1. Berezhansky, I. (2022). Lennon's son broke his oath and sang his father's song for the first time in support of Ukraine. TSN.ua. Retrieved from: <https://tsn.ua/glamur/sin-lennona-porushiv-klyatvu-i-vpershe-zaspivav-pisnyu-batka-na-pidtrimku-ukrayini-2033320.html> [in Ukrainian].

2. Berezhansky, I. (2022). «I wanted to show the will of our country»: Mika Newton presented a video for a song she sang at the Grammy Awards. TSN.ua. Retrieved from: <https://tsn.ua/lady/news/show-biznes/ya-hotila-pokazati-volyu-nashoyi-krayini-mika-nyuton-prezentovala-video-na-pisnyu-yaku-zaspivala-na-premiyi-gremmi-2060257.html> [in Ukrainian].

3. John Bon Jovi supported the Ukrainians and dedicated a song to Ukraine during his tour. (2022). News of Ukraine – # Letters. Retrieved from: <https://bykvu.com/ua/bukvy/dzhon-bon-dzhovi-pidtrymav-ukraintsiv-ta-prysvityuv-ukraini-pisniu-pid-chas-svooho-turne/> [in Ukrainian].

4. «I had to look for Khlyvnyuk's contacts». David Gilmore told The Guardian about his Ukrainian daughter-in-law and her desire to help Ukraine. (2022). News of Ukraine and the World. Top and latest news - NV (Novoe Vremya). Retrieved from: <https://nv.ua/eng/art/pink-floyd-i-bumboks-zapisali-chervonu-kalynu-devid-gilmor-rozpoviv-pro-dzvinok-hlivnyuku-video-50232369.html> [in Ukrainian].

5. Instead of Moscow – Ukraine: rockers from Scorpions changed the lines of their hit Winds of Change. (2022). Channel 24. Retrieved from: https://showbiz.24tv.ua/zamist-moskvi-ukrayina-rokeri-zi-scorpions-zminili-ryadki-svogo_n1924694 [in Ukrainian].

6. Premiere! FREE – a new work by singer Mika Newton (video). (2022). Telegid. Retrieved from:

<https://telegid.com/2022/05/11/premera-free-new-work-singer-mika/> [in Ukrainian].

7. John Lennon's son first sang his father's hit Imagine - because of the war in Ukraine. (2022). News of Ukraine – Letters. Retrieved from: <https://bykvu.com/ua/show/syn-dzhona-lennona-vpershe-zaspivav-khit-svoho-batka-imagine-cherez-viinu-v-ukraini/> [in Ukrainian].

8. John Lennon's son sang his father's song Imagine in support of Ukraine. (2022). ArmyInform – ArmyInform News Agency. Retrieved from: <https://armyinform.com.ua/2022/04/10/syn-dzhona-lennona-zaspivav-pisnyu-batka-imagine-na-pidtrymku-ukrayiny/> [in Ukrainian].

9. Solovchuk, L. (2022). The cult band U2 in Kyiv gave a concert in the subway in support of Ukrainians: how it was. video. The Page. Retrieved from: <https://thepage.ua/en/style/life-style/pid-zvuki-sireni-bono-z-u2-zaspivav-z-tarasem-topoleyu-stand-by-ukraine-na-u-kiyivskomu-metro-video> [in Ukrainian].

10. Bienstock, R. (2015). «Scorpions»: «Wind of change»: the oral history. Rolling Stone. Retrieved from: <https://www.rollingstone.com/music/music-news/scorpions-wind-of-change-the-oral-history-of-1990s-epic-power-ballad-63069/> [in English].

11. Vgorode.ua. (2022). In the bombed-out Palace of Labor: «Ocean of Elsa» in Kharkov, he shot a special version of the song «Hugs» (video). Kharkiv–Vgorode.ua. Retrieved from: <https://kh.vgorode.ua/ukr/news/sobytyia/dlja-venetsianskoji-bijenale-2022-ocean-elzi-u-kharkovi-znjav-spetsialnu-versiju-pisni-obnimi-video> [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 24.06.2022
Отримано після доопрацювання 25.07.2022
Прийнято до друку 01.08.2022*